

Motion till riksdagen

1988/89:Ju25

av tredje vice talman Bertil Fiskesjö (c)
med anledning av prop. 1988/89:124 om vissa
tvångsmedelsfrågor

I propositionen behandlas bl.a. telefonavlyssning, avlyssning med dold mikrofon (s.k. buggning) och övervakning med dold – fjärrstyrd – kamera. Telefonavlyssning skall vara tillåten i vissa speciella fall men liksom hittills vara beroende av beslut i domstol. Förslag som framförts om buggning och övervakning med dold kamera avvisas. Detta är bra.

Skyddet mot intrång i den personliga integriteten är en mycket angelägen uppgift om rättssamhällets grundläggande principer skall kunna upprätthållas och respekteras. De undantag från det integritetsskydd som finns angivet i grundlagen måste vara få och de måste också vara så omgivna av ett långtgående rättsskydd. Den teknikutveckling som skett vad gäller apparatur för hemlig avlyssning och annan övervakning manar till särskild vaksamhet.

De uppgifter om övervakning och spaning som kommit fram under senare tid visar att de regler som finns inte alltid respekteras. Detta är djupt oroande ur rättstrygghetssynpunkt och det är till skada för tilltron till de myndigheter som har till uppgift att tillämpa gällande regler.

Det har bl.a. framkommit misstankar om att telefonavlyssning skett utan domstolsbeslut och att buggning förekommit eller planerats, trots att hemlig avlyssning av detta slag inte alls är tillåten. Material för att genomföra buggning har uppenbarligen införts.

Användningen av icke tillåtna spaningsmetoder har bl.a. försvarats med hänvisning till nödvärnsrätt eller nödrätt – terminologin har skiftat. Under vissa omständigheter skulle enligt en uppfattning som tycks ha viss spridning olagliga metoder kunna användas i vissa situationer. Det är djupt oroande att olagliga metoder tydligen kan komma till användning, att beslut om detta uppenbarligen anses kunna tas av enskild tjänsteman och att dokumentation om vad som förekommit inte upprättas.

I propositionen berörs inte de frågor som här angetts. Enligt min mening är detta helt otillfredsställande. Vad som har förekommit måste noga utredas. Men därutöver är det viktigt att framtida överträdelse av gällande bestämmelse kan förhindras.

Eftersom det uppenbarligen av en del befattningshavare anses vara oklart vad som verkligen gäller i s.k. nödsituationer är det viktigt att hithörande frågor utreds i hela deras vidd och att lagstiftningen ändras på ett sådant sätt att det för alla blir helt klart vad som skall gälla. Regeringen bör ta initiativ i denna fråga. Vad som här sagts bör av riksdagen ges regeringen till känna.

I detta sammanhang vill jag ta upp ytterligare en fråga. Det gäller upptagning av telefonsamtal på band. Det finns tydligen ingenting som

hindrar att mottagaren på band spelar in inkommande telefonsamtal. Detta kan gälla såväl myndigheter som privatpersoner.

Detta är enligt min mening ingen tillfredsställande ordning. Bandupptagning av telefonsamtal utan att den vars samtal blir bandade vet om detta kan betraktas som allvarliga intrång i det integritetsskydd som bör tillkomma alla.

Det bör enligt min mening vara så att den som får samtal bandade alltid skall underrättas om detta. Det finns företag och myndigheter som rutinmässigt bandar samtal. För att den enskilde skall veta om detta bör det stadgas att det i telefonkatalogen skall finnas markerat att bandning förekommer. Men det kan också ifrågasättas om inte också enskilda personer som tar upp samtal på band skall åläggas att meddela detta. Det bör vidare klarläggas vilka regler som skall gälla för användningen av bandade samtal. Skall de t.ex. få användas som bevismaterial i domstolsprocesser.

De frågor som här berörts om bandning av telefonsamtal bör också utredas som förberedelse för lagstiftning. Detta bör av riksdagen ges regeringen till känna.

Hemställan

Med hänvisning till vad som sagts i motionen hemställer jag

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning och lagstiftning om nödrätt,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning och lagstiftning om bandning av telefonsamtal.

Stockholm den 5 april 1989

Bertil Fiskesjö (c)